mircea ivănescu
cele mai frumoase poezii

selecție și prefață de gabriel liiceanu

HUMANITAS

Mircea Ivănescu (1931–2011) este unul dintre cei mai importanți poeți și traducători din literatura română. A fost o figură discretă a vieții literare, neafiliindu-se nici unei grupări sau direcții. Cu toate acestea, creația sa a influențat decisiv generațiile care se revendică de la poetici postmoderniste și textualiste. A absolvit Facultatea de Filologie la București; a lucrat ca redactor la Agerpres și la revista *Lumea*, apoi la Editura pentru Literatură Universală și la Editura Univers. A debutat în volum în 1968; și-a publicat versurile, de o remarcabilă unitate valorică și stilistică, sub titluri voit banale. Traducerile sale din literatura universală (Joyce, Faulkner, Musil, Kafka, Broch, poezie engleză și americană etc.) au primit, ca și opera sa poetică, numeroase premii. Din anul 1980 s-a stabilit la Sibiu, unde a continuat să scrie poezie și eseu și să traducă. În 2012, la Editura Humanitas, a apărut volumul: *Măștile lui M.I.: Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu.*

Cronologia operei poetice: *Versuri*, Editura pentru Literatură, București, 1968; *Poesii*, Editura Cartea Românească, București, 1970; *Poeme*, Editura Eminescu, București, 1970; *Alte versuri*, Editura Eminescu, București, 1972; *Alte poeme*, Editura Albatros, București, 1973; *Poem*, Editura Cartea Românească, București, 1973; *Alte poesii*, Editura Dacia, Cluj, 1976; *Poesii nouă*, Editura Dacia, Cluj, 1982; *Poeme nouă*, Editura Cartea Românească, București, 1983; *Alte poeme nouă*, Editura Cartea Românească, București, 1986; *Versuri vechi, nouă*, Editura Eminescu, București, 1988; *Poeme vechi, nouă*, Editura Cartea Românească, București, 1989; *Poezii*, Editura Vitruviu, 1997; *Poesii vechi și nouă*, Editura Minerva, 1999; *Aceleași versuri*, Editura Dacia, Cluj, 2002.

mircea ivănescu
cele mai frumoase poezii

selecție și prefață de gabriel liiceanu

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Elena Dornescu
Ilustrația copertei: Răzvan Luscov
Tehnoredactare: Emilia Ionașcu, Corneliu Radu

Tipărit la C.N.I. Coresi S.A.

ISBN 978-973-50-3579-2
Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

La scurtă vreme după ce a apărut volumul *Măștile lui M.I.**, un prieten mi-a spus: „Mulți cititori vor descoperi în Mircea Ivănescu un personaj fascinant, despre care vor afla că este un mare poet. Vor vrea să-l citească. În librărie nu există nici o carte de versuri a lui".
Așa s-a ivit gândul unei antologii. Ea nu seamănă însă cu selecțiile (nu puține) alcătuite până acum din poezia lui Mircea Ivănescu, pentru simplul motiv că este făcută cu o libertate pe care nici un profesionist nu și-ar îngădui-o. Într-adevăr, care critic literar și-ar permite, pentru a-l pune apoi în operă, un asemenea dezmăț al subiectivității?
Recunosc, așadar, că în paginile acestui volum n-am ținut cont de nimic din ce presupune o „adevărată" antologie. N-am luat volumele în ordinea apariției lor, pentru a scoate din ele poeziile care, după un criteriu formal bine precizat, păreau cele mai reprezentative. N-am avut în minte o justă repartiție a lor pe ani, pe volume, pe teme. Nu mi-am propus să obțin, reducând scara universului poetic al lui Mircea Ivănescu, o imagine care să repete în mic membrele întregului și proporțiile existente între ele. Am dorit un singur lucru: să-l provoc pe cititor să refacă experiența pe care eu însumi am trăit-o: să descopere o frumusețe care, în chiar secretul nașterii ei, își poartă propria ascundere. Pentru că lui Mircea Ivănescu i-a izbutit din plin travestiul: poate că niciodată în poezia noastră ceea ce e mare nu a intrat în lume purtând haine mai umile.

* *Măștile lui M.I.: Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu*, Humanitas, 2012.

Nu pot totuși să ascund neliniștea pe care mi-o provoacă intemperanța gestului meu de antologator improvizat. Voi reuși oare să-l fac pe cititor părtaș la o ocazie pe care eu însumi am avut-o? Aceea de a mă fi aflat pentru mai multe ore, așa cum mi-a atras atenția un alt prieten după ce a citit *Măștile lui M.I.*, în preajma unui om care vorbea *in articulo mortis*? S-a întâmplat, într-adevăr, să stau de vorbă cu Mircea Ivănescu în momentul acela extrem și chinuit al vieții în care ființa noastră se deschide către mărturisire și bilanț. Și, „prin forța împrejurărilor", cum îi plăcea să spună de câte ori voia să sublinieze survenirea unui context constrângător, găsindu-mă în situația de a surprinde câteva relații între viața omului și poezia lui, mi s-au dezvăluit sensuri și accente ale versurilor sale care, la lectura anterioară întâlnirilor noastre, îmi scăpaseră cu desăvârșire. Acest „privilegiu" mi-a dat o cheie a frumuseții poeziei sale pe linia a ceea ce el a numit „a nu minți în poezie" Dacă vreți, în volumul cu titlul oarecum prezumțios *Cele mai frumoase poezii* au fost alese versurile cele mai „nemincinoase" ale lui Mircea Ivănescu, acelea născute din efortul disperat de a se întâlni, prin cuvinte, cu clipele decisive ale vieții sale. Iar acestea țin cu precădere de două registre: relația cu o copilărie care a stat sub semnul spaimei resimțite în fața morții celuilalt (pierderea fratelui sinucigaș) și efortul reiterat la nesfârșit de a obține, din partea femeii iubite, prin prestigiul cuvintelor poeziei, o prețuire care, la limită, s-ar fi putut converti într-o iubire etern râvnită, tocmai pentru că niciodată obținută.

Dar dacă pornind de aici am putea găsi rădăcina existențială și „psihanalitică" a poeziei sale, care sunt configurațiile lirice pe care ea le-a împins la lumină? Ca poet, Mircea Ivănescu a avut de rezolvat o unică problemă:

cum poate fi fixat și redat în cuvinte timpul pierdut sau cel trăit în instantaneitatea clipei? Citindu-l și recitindu-l, mai ales după ce dialogul nostru s-a încheiat, mi s-a părut că el m-a ajutat să înțeleg că poezia nu e altceva decât pătrunderea într-o regiune a lucrurilor în care nimeni, până atunci, nu pătrunsese cu ajutorul cuvintelor. Fiecare poet important cucerește încă o bucată dintr-un teritoriu care până atunci fusese al de-nespusului. Or, Mircea Ivănescu a reușit să împingă cuvintele într-un teritoriu care părea să le rămână inaccesibil: teritoriul *clipei*, al atomului temporal, al părții aceleia de timp care rezultă la capătul ultimului gest de disecție imaginabilă în fluxul trăirilor noastre. Nimeni, la noi, nu a dat – în deplină discreție – un relief mai teribil clipei ce trece, investite de cearcănul sufletului nostru. Nimeni, cred, nu a reușit mai bine ca el să pună în scenă *atomii* trăirilor noastre.

Iar tema aceasta, cultural vorbind, are o nobilă ascendență în discursul modern al Europei. Tot ce e decisiv în viață este – cu un cuvânt prețios, care a făcut carieră începând cu Kierkegaard și continuând cu fenomenologia existențialistă și cu latura existențialistă a teologiei protestante (Paul Tillich, Rudolf Bultmann) – *kairotic*. Este „kairotic" ceea ce ține de *instantaneitatea încărcată de un potențial maxim al trăirii*. Grecii au numit acest scurt-circuit al existenței *kairos*, cuvânt pe care nemții l-au tradus cu „timpul cât durează o clipire a ochilor" (*Augenblick*) și pe care Heidegger, îndrăgostit, într-o scrisoare către Hannah Arendt, îl echivalează cu durata fulgerului. („Ceea ce este esențial – îi scrie el, recapitulativ, în 1950, Hannei – survine întotdeauna în mod neașteptat. *Blitz*, fulger, înseamnă de fapt în limba noastră *Blick*, privire." Și el îi amintește Hannei, în aceeași scrisoare, de „privirea care mă străfulgera când eram la catedră...".) „Fulgerul privirii" sau „privirea fulgerătoare" reprezintă metafore kairotice

care au la bază întrupările în situații concrete ale unor atomi temporali trăiți plenar. Clipa este fragmentul minim de timp saturat de o trăire, iar totalitatea clipelor din viața unui om, gândite ca o constelație a trăirilor lui esențiale, alcătuiește un destin. Excelența unei vieți ține de numărul fulgerelor existențiale, al „clipelor“ pe care le numără viața lui.
Ei bine, poezia lui Mircea Ivănescu este un inventar anamnetic al acestor clipe. Ivănescu este un *poet kairotic* tocmai pentru că încearcă să ajungă prin cuvinte la supremul inefabil al clipei esențiale. Poezia lui este o cartografie a „clipelor“ propriei sale vieți și, astfel, a destinului său. Iar bucuria pe care citirea ei o provoacă vine din faptul că ea se transformă într-o oglindă – fără creatorul ei, n-am fi avut-o – a propriului nostru destin, un *memento* (pe care nu ne rămâne decât să-l reconstituim pe cont propriu) a tot ceea ce într-o viață a fost extaz, excelență a trăirii sau durere extremă. Îi sugerez cititorului să urmărească exercițiul imposibil al captării pumnalului clipei în poezia *Asurzitoare iscare*, în care timpul, redus la expresia minimă a existenței sale (secunda în care, într-o seară cețoasă de toamnă, poetul își vede iubita, pe strada ei, la braț cu un alt bărbat), se încarcă cu o semnificație de trăire maximă și este perceput ca explozie acustică, ca bubuit infernal. La fel, în *Amintire din copilărie*, este fixată spaima născută în clipa suspendată a așteptării, care nu se curmă, pentru copilul ce încearcă să adoarmă, decât odată cu scârțâitul porții și cu sunetul pașilor pe cimentul curții, care vestesc revenirea fratelui mai mare din periplul zilei.
Din această imposibilă vânătoare și din încercarea reluată la nesfârșit de captare a fugitivului vine și senzația de „minimalism“ a poeziei lui Mircea Ivănescu: pe de o parte, ea este înălțată, obiectiv, pe temeiul atomului temporal, iar expresiv, pe cuvintele menite să capteze momentul kairotic. Pusă pe această direcție, poezia trebuie, pentru a-și atinge ținta, să se

debaraseze de fastul verbal al liricii tradiţionale şi să se strecoare, umil şi subreptice, până la puţinătatea cantitativă a timpului punctual. De aici şi structura recuzitei lingvistice a poeziei lui Ivănescu: cuvintele preferate sunt cuvinte „slabe", descărcate de durată şi eternitate, dar totodată purtătoare, în chip paradoxal şi compensativ, de o intensitate verticală a trăirii: iscare, ivire, urmă, jinduire, surâs, rază.
A câştigat Mircea Ivănescu lupta sa cu inexprimabilul, una pe care a purtat-o sub exigenţa *adevărului*? A obţinut el certitudinea că a surprins şi turnat în cuvânt, asemeni celui care fixează o insectă în bucata de răşină a unei eternităţi factice, cel mai mic fragment de realitate? Că a depozitat acolo, pentru a se elibera de ele şi a le contempla apoi în splendoarea unei realităţi secunde, fiinţa amintirilor care i-au bântuit viaţa, pe cea a umilinţelor şi năzuinţelor sale, a iubirilor sale timide şi neîmplinite, a suferinţelor împinse, prin alcool, pe teritoriul uitării? Pe scurt, a obţinut el adevărul poeziei ca ecuaţie mereu visată între cuvintele sale şi „lucrurile" vieţii sale? Sau, mai degrabă, a reluat răbdător atacul, acceptând că de fapt continuă să nu ştie „ce este poezia" şi că se află mereu la picioarele redutei pe care încerca s-o cucerească prin limbă, prins într-un asediu etern şi lipsit de speranţă?
Nici unul dintre cei care s-au luat la trântă cu cuvintele n-a putut să nu simtă că va fi, până la urmă, învins. Asta s-a întâmplat în filozofie, unde provocarea este a gândului de formulat, şi la fel în poezie, unde provocarea este a senzaţiei care-şi caută expresia. Ivănescu a cunoscut din plin – şi, paradoxal, a încercat s-o exprime în cuvinte – neputinţa cuvintelor. Pot cuvintele, de pildă, să se apropie de fiinţa fiinţei iubite? De fiinţa ei „aşa cum este în realitate"? Sau pot ele măcar s-o oprească o clipă din mersul gândurilor ei, din misterioasa ei cădere în sine, să-i smulgă un surâs, să-i adoarmă o supărare, potrivit acelor fantaste strategii, gândite

și expuse în *Patru madrigaluri*, neîndoielnic una dintre cele mai minunate alcătuiri ale liricii românești? Va reuși poetul să-și facă iubita să privească măcar o clipă în „bulbucatul rotund ochi al vorbei acesteia", în care el a oglindit-o „vrăjitorește"? La fiecare tentativă, cuvintele par că se retrag învinse, rușinate, neputincioase și, de aceea, mincinoase. Nu cumva, odată adunate pe hârtie, ele se constituie într-o realitate paralelă și autonomă, precară și ridicolă în pretențiile ei de *a exprima*? Care nu rămân, oricât s-ar strădui poetul, decât „întortocheate spuneri, care de fapt nici nu spun mare lucru – repetă doar monoton jumătățile astea de simțăminte"?

Recitind-o în atmosfera lăsată de discuția noastră, mi s-a părut, la un moment dat, că poezia lui Mircea Ivănescu vine spre noi sub forma acelui scenariu de basm „descris" de el în volumul din 1988, *Versuri vechi, nouă*. Acest scenariu apare schițat sub forma unui motto luat din povestea *Regele-Broască* a Fraților Grimm, pe care Ivănescu l-a pus în fața poeziei *Să facem să surâdă o făptură indispusă*. Tot atunci m-am gândit că dedicația „Pentru Stela", aflată pe toate volumele sale de versuri, trebuie scoasă din mecanica aparentă a unei rutine domestic-protocolare și mutată la temelia unei hermeneutici existențiale. Prin recurența obsesiei, exact așa cum se întâmplase și cu Regine Olsen în cazul lui Kierkegaard („...n-aș spune că am învățat de la ea, ci că am învățat din cauza ei. [...] Orice existență feminină este fantastică în același chip"), Stela devine fantasma care generează opera: ea este prințesa care a scăpat în fântână mingea de aur, iar poetul este Regele-Broască, „bătrânul clipocitor", cu „capul gros și urât", care-i promite prințesei că-i va da mingea, numai și numai pentru a putea smulge de pe chipul ei un surâs. „Ființa noastră de broască" (Ivănescu își abhora urâțenia) este cea pe care poetul încearcă s-o transfigureze în ochii prințesei, cu ajutorul mingii de aur a poeziilor sale.

El o aruncă la nesfârşit, îmbrăcată în aurul fiecărui nou volum, către femeia iubită şi inaccesibilă, cu speranţa că, odată şi odată, ea *va citi* („ea ne promite că are să ne citească"). Această jinduire perpetuă la o acceptare care trebuie neîncetat cucerită şi care, în termeni lirici, se traduce prin jinduirea de a fi citit (citeşte „iubit") este izvorul poeziei ivănesciene. Din *Măştile lui M.I.* rezultă că „Stela", cea care a fost prilejul mai tuturor versurilor şi unica persoană căreia ele i-au fost dedicate, nu le-a citit niciodată, iar că dacă le-a citit nu le-a înţeles, „pentru că ea nu înţelege scrisul nostru de mână", ceea ce-nseamnă: codul fiinţei noastre suferitoare, însetate de iubire. Întreaga existenţă a poetului s-a rezumat la efortul mereu repetat de a-i smulge „prinţesei" promisiunea „lecturii" şi la încercarea de a se convinge, iar şi iar, că „ea ne-ar înţelege de fapt scrisul de mână".
Dar important, pentru noi, ca cititori, nu este de a afla dacă, până la urmă, „ea l-a înţeles", ci doar, în mod egoist, că noi suntem beneficiarii splendorii născute din acest joc masochist care a stat în inima scenariului liric, a acestei strategii oblice de a obţine iubirea.

O ultimă întrebare pe care, alcătuind antologia, n-am putut să nu mi-o pun: de ce, la o primă întâlnire, poezia lui Ivănescu poate să pară dificilă? Adevărul e că noi nu ne întâlnim îndeobşte cu poezia sub forma versului fracturat care încearcă să surprindă fragmentul labirintic al unei stări sufleteşti. Sensibilitatea noastră poetică este primordial formată pe modelul gesticulaţiei romantice şi a tipului de ornament liric care-i corespunde. Gândul comun despre poezie este că ea „se recită", se declamă, că, pe cât posibil, noi trebuie să ne îmbătăm cu rima şi ritmul ei. Or, nu acesta este cazul poeziei lui Ivănescu. Ea te înhaţă din clipa în care gândul începe să simtă tonurile şi semitonurile unei teme ce clipoceşte la nesfârşit

în ochiurile de apă ale vorbelor care se chinuie căutând chipul melodiei finale. Întâlnirea cu poezia lui seamănă cu descoperirea *Cvartetului în la minor opus 132*, cel în care Beethoven, convalescent, înalţă un cânt de mulţumire divinităţii (nu întâmplător, în discuţia noastră, Ivănescu se opreşte pe larg asupra lui) după ce, în prealabil, urechea noastră fusese formată pe muzica „şlagărizată" a concertelor sale de pian. Sau e ca simfonia aceea a lui Brahms despre care autorul ei spunea că „are gustul climei din Thuringia noastră, unde cireşele nu apucă niciodată să fie îndeajuns de dulci". Nu e uşor, aşadar, să-l descoperi pe Ivănescu având în minte legănarea versurilor pârguite ale lui Eminescu sau Arghezi. E mai bine să ai în ureche puţin Mallarmé, puţin Eliot, puţin Pound, adică o poezie care nu poate deveni niciodată romanţă. „N-am tăiat eu poezia română în două", spune la un moment dat, în timpul dialogului, cu modestia lui jucată, Ivănescu. Dar adevărul e că a tăiat-o, aducând-o în punctul din care, în modernitate, *expresia* sensibilităţii noastre s-a reconstruit integral.

gabriel liiceanu

poezia e altceva?

nu trebuie să povestești în poezie - am citit
un sfat către un tânăr poet - deci să nu povestesc
cum, foarte devreme, ea se scula dimineța, și așezându-se pe pat
aștepta să i se liniștească respirația, cu fața în mâini -
să nu spun nimic despre chipul ei atâta de obosit
încât i se încovoiau umerii, în fața oglinzii, când
se pieptăna încet. să nu-mi mărturisesc spaimele
lângă fața ei înstrăinată, întoarsă de la mine.
să nu umblu cu versuri, ca și cu oglinda în mâini
în care se răsfrâng acele dimineți cu lumina cenușie
dinainte de zori. poezia nu trebuie să fie reprezentare,
serie de imagini - așa scrie. poezia
trebuie să fie vorbire interioară. adică
tot eu să vorbesc despre fața ei înecându-se, căutându-și
respirația? însă atunci ar fi numai felul în care eu vorbesc
despre fața ei, despre mișcările încetinite prin straturi
de remușcări tulburi, de gânduri doar ale mele,
ale imaginii ei - ar fi numai un chip, o imagine -
și ea - adevărata ei ființă atunci?

spaima – există vorbe care să spună cum este,
cu adevărat, spaima? ce simți, de pildă, când treci
colțul – și o întâlnești deodată, cu ceață multă în păr,
și mâna, strângându-i lui brațul? și este, deodată,
ea – și trece pe lângă tine, de abia aplecându-și
capul – și în jurul tău noaptea e dintr-odată înaltă
și urlă – și-ți vine să-ți scuturi capul, cu mâinile zvâcnite
peste urechi, și să fugi – cât mai departe. (de fapt,
mergi la fel de încet. ca și cum nu ar fi
nimic adevărat. ei au trecut. strada nu mai are importanță,
deși este strada ei.) nu mai există
continuarea clipei acesteia. – a fost. – a trecut. –
ea, brusc, înspăimântător de străină, ținându-l
de braț, alături, alături de el, scuturându-se
de țipătul din tine – nici nu l-a auzit – când ai văzut-o trecând.
și ceață, pe o stradă murdară –

din când în când – ho ho

sigur, adevărata ființă nu se arată
decât rareori – asta să însemne din când în când? –
adevărul ei pentru mine, atunci –
dar există mai multe adevăruri, pentru fiecare,
altul, care ne stă în față – adevărul ei
a fost, poate, noaptea aceea târziu,
când, hohotind, cu spatele sprijinit de peretele
casei ei, pe strada cu umbre adânci
pe care le tot așteptam să mă cuprindă, cu mult
înainte de a o fi știut pe ea – plângând
în hohote, acolo, i-am spus că nu se mai termină,
nu se mai termină odată (ca și cum s-ar putea
sfârși de mai multe ori). și ea
a plâns, mângâindu-mi fața, singurele noastre săruturi,
ca într-o nuvelă romantică – atunci au fost.
a doua zi, era o vreme ploioasă.
am mers pe aceeași stradă, alături, politicoși,
și avea mâinile umede.

cântec de adormit elefantul

cu grijă întâi, să-i așezi umbra
în nișa peretelui – fii
atentă la aburii străvezii
ai gândului lui singuratec, la sumbra

încrețire a pielei pahidermatice
după umeri – să știi
că din colții lui, noițe hieratice
urcă pentru degetele tale portocalii.

    orișicâtuși de puțin te-ai mișca,
    să știi, contează enorm,
    chiar și cei mai calmi elefanți
    își tremură trompa când dorm.

jocul apelor lângă tine
ale somnului, așteptând
destrămarea celor mai fine
cearcăne ale celui din urmă gând

până adoarme, și se întoarce
imaginea clipind obosit,

şi ceasul se rotunjeşte şi toarce
câte-un minut clipocit.

    orişicâtuşi de puţin te-ai foi
    contează enorm
    elefanţii aud
    şi când dorm.

când netezeşti cuvertura
mai ales, fii cu grijă
dacă-i tresare urechea, de-a dura
se va rostogoli – şi furişe –

pe carourile ei, cu cuprins
diferit, ascultarea lui străvezie,
ascunzişurile muntelui stins
el le ştie.

    orişicâtuşi de puţin contează enorm
    elefanţii când dorm.

vorbe, vorbe, vorbe...

trebuie alese vorbele cu grijă,
vorbele lasă urme – îți amintești
mai târziu de ele – așa cum și pașii rămân în zăpadă,
trebuie alese vorbele (însă e uneori atât de ușor
să știi să așezi vorbele unele lângă altele
să însemne ceva – ceva ce nu se mai așază
deloc exact peste ce știi tu cu adevărat
că e în tine – că simți.
oricine poate să facă vorbe unele după altele –
oricine poate să vorbească – nu asta
e principalul – ar trebui poate alese
tocmai cuvintele care să nu spună prea mult.)
și pe urmă, fiecare din vorbele acestea
ca niște urme în zăpadă...

patru madrigaluri

1.

pentru că ea e supărată pe noi
și spune că nici nu mai vrea să privească
pe fereastră la noi când ne jucăm, triști și greoi
seara în grădină – pentru că nu vrea să se oprească
nici când va trece cu cheile pe verandă, însingurată,
măcar să vadă dacă n-am fugit cu pisica
în brațe – pentru că spune că e supărată,
noi vom aprinde din frunze uscate un foc ca
un țipăt spre ea din fundul grădinii,
și dansând în jurul ei invoca-o-vom.
(și ea nici nu va ști că astfel o vom
vrăji să iasă, cât mai e încă lumină
să vadă de ce miroase a ars. și atunci
ne va vedea numai umbrele dănțuind, prelungi.)

2.

însă eu pot, și cu ajutorul motanului theobald,
închipui niște jocuri pentru a-i risipi
ei supărarea, pot face romburi care se vor roti
sub pleoapele ei când închide ochii. sau ca herald
pot trimite un vis despre înțeleptul motan

să toarcă sub perna ei – și ea să se trezească
râzând deodată, și să privească
cu ochii rotunzi în jur. sau ca thomas mann
mă pot preschimba într-o frază lungă – lungă,
cu verbul la urmă, cerându-i iertare,
și pisica torcându-i ritmul, cu mare
viclenie pendulându-mi silabele – și lângă
ea privind-o intens, așteptând
ca ea să citească, rând după rând.

3.
dacă am ști că supărarea ei ar dura zece ani
ne-am boteza motanul menelaos,
și am pleca spre ea pe mare, cu adaos
de nave încărcate cu acel mărgean

dur al uitării – și am face asediu îndelung,
vicleni ca ulise, sau poate din contra,
simpli ca elpenor – și contra
noastră ea va înălța un refuz lung.

după un timp ne vom supăra și noi ca achille,
și retrăgându-ne în cort de însingurare, cu bile
albastre ca marea ne vom juca, obosiți.

după alt timp vom lăsa în fața zidului o hâdă
statuie de lemn a unei pisici – și chirciți
în spatele ei, o vom pândi pe ea să surâdă.

4.
dar cum ea tot e supărată,
noi să ne jucăm de-a după-amiaza de ploaie,
și să privim triști cum în odaie
se întind umbrele – până când, o ciudată

somnolență ne învăluie,
și ne ascundem sub masă –
fața de masă, grea și lungă, nu lasă
decât un fir de lumină gălbuie

în care nu ne mai recunoaștem nici pisica,
când dăm peste ea, cu mâinile întinse,
când ne strecurăm printre cele mai stinse

picioare de scaun. – și frica
de a nu ne pierde în întuneric e doar o parabolă
despre supărarea ei memorabilă.

mopete și timpul pierdut

mopete a lipsit multă vreme de acasă.
și într-o dimineață s-a întors, să-și vadă pisica –
era o dimineață cu soare. în curte, frica
lui mopete de locul acesta se strânsese, retrasă,
lângă florile pălite de vară din brazdă la soare –
avea acum chipul pisicii, și îl privea
pe mopete cu ochi impasibili, și abia
decolorați de lumina cu străvezimi autumnale.
mopete, oprit o clipă să o privească,
o simțea, pe pisică, foarte străină. ar fi vrut
să intre repede în casă. o nefirească
amețeală îl legăna pe trepte, înspre pisică, înapoi.
până la urmă, pisica a plecat, cu mersul greoi
al plictiselii. se vedea că-i este urât.

chiar adevărat?

fiecare moment care ar putea fi începutul unui miracol,
adică? întâlnindu-i deodată privirile,
ridicându-ţi mâna spre ochii ei, acolo unde îi dau ocol
orbitelor riduri mărunte, şi le
mângâi încet – nici nu se şterg – dar nu asta contează.
să-i simţi deodată viaţa care pulsează
ca în închipuirile tale, din totdeauna, în venele mici
pe obraz – şi ce-ţi spune ea, nici
să n-asculţi, doar un gest de lumină.
clipa să ardă scurt pe fruntea ei, şi atunci
să-i urmăreşti pe faţă cum lunecă adânci
străveziile însemne ale timpului care să vină
să dea încheiere înţeleaptă privirilor ei ridicate
spre tine – deodată adevărate.

amintire din copilărie

noaptea târziu, și cu ochii măriți, ascultând
sunetul ploii în curtea mică din spate,
și știind că a trecut totul – fără putința întoarcerii
în vremea curții de piatră – și când așteptam
pașii lui zvâcniți, grei – mergea totdeauna
foarte repede – și pe urmă poarta scârțâind
și mai trecuse o zi – și puteam să adorm,
venise acasă. cu ochii deschiși, regăsind
simțământul de ușurare – dar și spaimă, așa cum
se luminează a ploaie, și e lumina lividă.
ușurare – s-a întors acasă. eu am acum
mai mult decât dublul vârstei lui, și nu l-am văzut niciodată
altfel decât fiind mult mai mare – și mai înalt
și mai împlinit decât nedesăvârșirile mele.
și acum eu aș putea să fi fost tatăl lui,
și îl știu, cu viața lui terminată, împlinită,
așa cum mi-aș ști un copil pe care nu-l mai pot în nici un fel ajuta,
și uneori – rar, sigur – mă regăsesc noaptea cu ochii deschiși
cu spaima de atunci. plouă și e târziu, și încă
el n-a venit.

dans de iarnă

eu am văzut cum începe iarna – într-o după-amiază
demult, când a început deodată să ningă,
și lumina, foarte decolorată, se cobora să atingă
marginile gestului meu uimit. simțeam cum mi se așază

un cerc de mare singurătate în suflet. de aici –
știam – aveau să-mi înceapă, cu urmele prin zăpadă,
drumurile mele spre înțelegere, spre tăgadă.
căci iarna e vremea înghețată în negare, când nici

o cristală a vorbelor nu mai sclipește în afară.
răsfrângerile toate sunt înghețate. eu știu
cum își începe iarna dansul ei străveziu

– un dans în răsturnata apă, și amară,
a vremii pe care n-o mai credem adevărată.
de asta eu râd când ninge – dansul ei iar mi se arată.

miopie, iarna

se oprea întotdeauna foarte aproape de mine, cu fața
ridicată spre mine – (la început, am crezut
că are vreun înțeles asta, ca în cărțile sentimentale,
în care personajele se privesc intens, așteptând
să-și declare pasiunea, unindu-și buzele, nasurile. pe urmă
am înțeles că era, de fapt, doar mioapă.
și în realitate era la fel de departe de mine ca în orice
conversație mondenă). și după foarte mulți ani,
când îmi mai aminteam doar, rar, de diminețile cu ploaie de iarnă,
când îi telefonam, sfâșiat, s-a oprit iarăși, aproape, aproape,
ridicându-și fața spre mine. și a fost ca și cum
m-ar fi pocnit, vicioasă, cu vârful șoșonului greu și înalt,
în fluierul piciorului – ca să-mi aducă aminte?
– dar dacă ea, în realitate, nici nu-și mai amintește
de vremea tulbure de demult, când mă învârteam mormăind
în jurul ei? afară era tot iarnă. o vreme ploioasă.
și fața ei, străină.

de la un timp – rămăsese pe gânduri, în fața ferestrei.
(în spatele ei, el se plimbase o vreme prin cameră,
cu mâinile în buzunarele pantalonilor, exersând
cum ar fi trebuit să șchioapete, când avea
să trebuiască să se scuze – se gândea: am să-i spun
că am călcat pe pisică, și, uite, mi-am scrântit glezna.
ea nici nu-l asculta, poate, – ședea cu ochii pierduți
la fereastră. – dar n-ar fi putut să vadă nimic
afară. doar fața ei chiar, răsfrângându-se în panelul
de sticlă, acum colorată de lumina lămpii
de aici). el, de fapt, după o vreme s-a oprit,
cu mâinile sprijinite de sobă – nu mai spunea
nimic. pisica îl pândea de sub măsuța rotundă
din colț. după o vreme, a intrat ea.
și atunci, el și-a dres vocea – ea ședea
pe gânduri, la fereastră. pisica și-a ridicat ochii.
și afară nu se vedea nimic.

anul în scădere

toamna, desigur, poate să fie ca într-o imagine colorată
dintr-o revistă lucioasă – (o reclamă pentru țigări,
în care ți-ar face plăcere să mergi, pe sub arbori imenși,
cu focuri mici pâlpâind deasupra, nefirești, și prin iarbă
alunecă, asemenea unui șarpe rotund, pisica).
toamna e bine să ieși până în fundul grădinii,
și să pândești șopârlele pe zidul fierbinte de soare,
și dacă răstorni capul puțin pe spate simți
cum se înclină anul spre iarnă –
și ți se face frig. după aceea, cu pisica în brațe,
să te așezi la fereastră și să privești
cum se decolorează grădina –

imagine dintr-o biografie

beethoven într-o seară s-a așezat la clavir
și a cântat frumos arpegii suitoare uscat
– și sus, pe notele de boltă cu ecouri ambigui –
și din când în când coborând cu înțeles.
era sonata despre care se spune că ar descrie
plecarea cuiva cu poștalionul, departe, pe urmă,
a urmat o parte mai lentă – și tandră –
așa-numita absență. ce frumos trebuie să fi fost
capul lui leonin, aplecat peste umăr, și degetele
descriind arabescuri încete – și în salonul
cu lumânări mișcătoare și umbre, toți ascultându-l.
și încântați că muzica este atâta de expresivă.
(dar mai urmează apoi un fel de sunete seci iarăși
și acorduri cam disonante – și iarăși arpegii
și game urcând, coborând – este reîntoarcerea.
despre asta nu e încă timpul să vorbim acum.)
să ne închipuim doar degetele lui aspre pe clape
cântând despre absență.

despre scaun

să scrii poezii despre obiecte – să începi, de exemplu,
cu un scaun, și să povestești despre el, învârtindu-te
în jurul lui, așezându-te chiar pe el, sau, dimpotrivă,
dându-l cu piciorul deoparte – să spui
ce poate fi, însemna, cum se explică înăuntru
grupul acesta de lemn dispus astfel încât să fie o mobilă,
și pe nesimțite să aluneci (dar atunci înseamnă că stai
pe scaunul însuși de care e vorba? sau doar că te-ai fi oprit
cu mâna sprijinită de speteaza lui? – sau, modest, pe jos,
lângă el?) la alte lucruri mai importante,
mai personale, mai omenești decât scaunul.
de la poezia obiectelor, adică, măcar prin subînțelesuri
să ajungi tot la ceea ce te interesează pe tine – la tine adică –
(să crezi că așa se face. dar e de fapt un răsfăț
în propria ta apă călduță, de comoditate, și clișee verbale,
în care ți se pare că ai o mare, poetică responsabilitate. și crezi
că faci astfel poezie reală.)
înseamnă că, vezi, cei care au scris poezii – sau, dacă vrei,
cei care au suferit în acel loc, în persoana
lor, murdărită, purificată (ei nu aveau
cum să știe dacă sunt salvați) – nu au stat
pe scaune, umblau – dante spune – chiar ținând

propriul lor cap în mâini, ca pe o lanternă, umblau
mereu – și dacă ar fi întâlnit un scaun, nici
nu l-ar fi răsturnat cu piciorul.
l-ar fi ocolit.

înțelepciune

ca un vis, în care bați cu pumnii lăuntrici,
fără să-ți miști mâinile așezate pe o tablă
sub privirile pe care nu îndrăznești să le ridici
spre ce e în jur – poate pentru că știi că visezi,
și știi că trebuie să te trezești – har Domnului –
asta e semn de boală – și nu poți să-ți zvâcnești
în gât urletul neauzit al trupului care se zbate
să iasă, la viața de zi, de noapte – și fapt e că ieși
ca din apă – și respiri adânc – și reîncepi orice,
totul – și în fiecare noapte mai crezi
în minciuna asta – și-ți spui că aici
sunt dezlegări, și totul are să fie pe urmă clar,
– decât că e aceeași lunecare decolorată a contururilor
și imaginile sunt șterse și neadevărate și fără înțeles,
și doar glasul de dinăuntru care-ți spune că nu se mai poate,
nu se poate îndura – și pe urmă e ziuă și vezi
că se îndură – și continuă, fără schimbare
același, același lucru.

captivitate zadarnică

cât o putem ține închisă în camera ei? – ca pe o amintire
pe care o păstrăm doar pentru unele ceasuri,
și ne reîntoarcem spre ea, pândind-o, ca prin gaura cheii,
și nu spunem nimănui că ne mai aducem aminte
de ea. – foarte rar, o așteptăm jos. ea să coboare
și să treacă, cu un surâs palid, printre noi, strânși
acolo, în lumină, cu muzică disonantă, fumând și râzând –
ca o amintire livrescă. – (unii din noi au cunoscut-o
pe vremuri – așa că, dacă n-ar fi străvezie, și oarbă,
așa cum trece, tăcută, printre grupuri, – ar regăsi-o.
numai că nimeni n-o vede.) și pe urmă, ea stă atât
de multă vreme în camera ei, strânsă în colțul patului,
și citind – încât cei mai mulți au uitat-o.
sau, mai urcă, împreună cu noi, câte unul din ei,
și o salută din prag, când deschidem noi ușa.
și ea ridică încet capul, și îi surâde.

îngândurări vesperale

mopete într-o seară de ploaie, așezat
la o masă lângă intrarea-n bufet, l-a văzut
trecând, cu mâinile-n buzunarele trenciului descheiat
pe un prieten al său. ploua mărunt

peste strada murdară, treceau bărbați și femei
– copii mai puțini – automobilele foșneau
tulburând lacurile minuscule, unde grei
se înfundau galoșii pietonilor care așteptau

să traverseze. prietenul lui mopete
a aruncat o privire cețoasă în sala murdară
luminată de becuri gălbui, arzând cu mirosuri încete

și l-a salutat scurt pe mopete. apoi a trecut
mai departe. mopete privea ploaia de afară.
seara se scufunda într-un întuneric urât.

nocturnă

să povestim cum a fost când mopete
într-o altă noapte, întorcându-se către casă,
a văzut o umbră care se tot căznea să-i repete
mişcările pe câte un zid. mopete ca să
scape de ea se tot ferea de felinare,
însă simţea cum umbra îi dădea târcoale sub cercul
aruncat de becul viitor, să-i sară în spinare
şi cine ştie ce să-i sufle în ureche. bercul
gând al lui mopete se sfia să-şi închipuie
exact cum fiecare din vorbele umbrei
avea să-şi protubereze colţi pe care să-şi puie,
el, mopete, ca pe un cuier, păreri şi opinii
întunecoase. mopete voia mai degrabă să scape sumbrei
închipuiri despre umbră, să se facă linii paralele, linii.

vacanță

dimineața, ea se scula foarte devreme,
să vadă cum răsare soarele. eu dormeam – și prin somn
o auzeam ridicându-se în pat, fumând, sau citind,
și întorcea atât de repede paginile încât eram sigur
că dormeam între fiecare din ele.
la început, îmi cerea să merg cu ea. pe urmă a renunțat.
se ducea singură, undeva în pădure – cu vreo carte,
sau doar așa, singură, cu ochii închiși, stând
în soarele timpuriu. eu dormeam. mă duceam mai târziu
să o caut. câteodată îmi surâdea văzându-mă.
alteori rămânea serioasă.

iubire nedeslușită

să te îndrăgostești atunci, în cele din urmă, de zăpadă,
adică să știi bine că e o iubire, în care se va sfârși
peste câteva săptămâni prezența ei, și aproape un an
după aceea are să trebuiască s-aștepți, de-a lungul zilelor calde,
sau prin nopțile reci, sau prin ceață, dar fără ca ea
niciodată să-ți apară înainte, sub pași, pe mâini, sau
pe față, în toate zilele acestea. (ca în adolescență,
când citiseși o dată că cea mai bună cale de-a suporta
indiferența ei este să ți-o închipui plecată. doar că acuma
nu ți-o închipui absentă – știi că nimic – ca într-o moarte –
nu ți-o mai poate aduce acuma, aici, e ca o moarte).
și fără să te gândești la asta, știind
că s-ar putea ca până la iarna viitoare tu să n-o mai iubești,
zăpada – și atunci? trebuie s-o iubești în zilele astea mărunte,
umede, și murdare, în care ceața – se spune asta – mănâncă zăpada,
și zăpada e ca o femeie bolnavă – și tu o iubești –
și să știi – fără să te mai gândești – c-are să se termine –

exorcizări de seară

mă duceam să mă spăl pe mâini, în copilărie,
când mi se făcea frică, seara târziu, mergeam
prin întunericul coridorului între dormitor și bucătărie,
culoarul îngust, și întunecos, doar dimineața luminat sângeriu
prin chepengul podului nu potrivit foarte bine
și geamul ferestrei mate a ușii către sufrageria
mare – seara era întuneric – mergeam
prin spaimă, densă, însă știind că în bucătărie puteam
să beau apă de la robinetul chiuvetei, sau să mă spăl
pe mâini, să lepăd ziua, cu fricile ei –
și dacă aș fi dorit să-mi iau și fața în mâini – ca să râd
pe ascuns – să-mi fie noaptea acolo curată
fără spaime, fără amintiri, fără contururile lăsate de liniile
vieții din palma apăsată pe ochi, pe urechi, peste nas.

statua adolescentului cu capul de gorgonă

sau de ce să facem o miniatură? – o sculptură
s-ar cuveni pentru acea clipă când am înălțat,
cu gest adolescentin, capul tăiat
al după-amiezii pe care o știam pură –

să facem această înaltă imagine, bună de așezat
în piață, printre fațadele indiferente – una singură
– a senioriei – sclipindu-și, precum ochelarii, fereastra mahmură
spre gestul statuii, inutil – în spatele geamului, așezat,

unul din noi privindu-ne grandilocvența, știind
– chiar știind? – cât este aicea minciună – și câtă
asceză – adică adevărul cu masca împietrită, urâtă.

am decapitat clipa. și i-am întors capul, știind
că dacă am lăsa-o să ne privească,
celeștii ei ochi pot să ne împietrească.

pisica se leagă de casă

dimineața m-am întors acasă – mă străduiam să fiu fără gânduri.
trebuia doar să-mi iau nişte cărți – am intrat repede.
înăuntru, hallul întunecos, cu mobile grele, înghesuite,
și oglinda adâncă, peste bufetul din fund, pândindu-mă
cine știe de când – (oricât de repede mi-am ferit capul,
și m-am surprins zvâcnindu-mi și mâna peste obraz,
am apucat să mă văd – are să rămână mereu
povestea aceasta cu chipuri despre mine însumi intrând,
într-o dimineață, mult după zori, vara, când se face lumină
în casa pustie, unde n-am mai dormit de mult?)
am trecut repede prin hall. în camera mea era întuneric, aproape
– draperiile trase – patul cu rafturi și ladă, acum legănându-se,
când m-am oprit, amețit, în prag, să-mi amintesc ce voiam
să caut. o, aș fi vrut să stau pe marginea patului, cu capul în mâini.
am străbătut camerele. liniștite. aer închis. nu mai știu
ce am făcut – nu mă gândeam la nimic. când am ieșit
în curte – în lumină, în aer? și am coborât treptele,
am văzut în curtea mică din spate, pisica. ședea, calmă,
și mă privea – fără uimire, fără cunoaștere, ca pe o umbră.
dar când am mers către ea, a fugit,
privindu-mă peste umăr. când am ieșit de pe strada mea
era dimineață de-a binelea – vară, lumina în care

în copilărie mă duceam la școală, și atunci fără gânduri.
mult mai târziu mi-am dat seama că nici n-am știut
când am început să mă gândesc, atunci, dimineața, la altceva.
pisica, n-am mai văzut-o câteva zile după aceea.

poveste scurtă

acum foarte mulți ani, am fost într-o seară în orașul acesta
unde lumina soarelui este mai slabă, și marea
la capătul vreunei străzi se deschidea, cum credeam eu
pe atunci că aveau să mă privească, cine știe când,
mai târziu, în viață, ochii albaștri ai vreunei iubite.
eram foarte mic. (fusese o ocazie
să mergem în acest oraș, pentru două-trei zile,
și mama se bucurase mult că mă putea lua și pe mine -
să văd marea) cum am ajuns, m-am îmbolnăvit -
(eu, în copilărie, aveam des crize de febră).
seara mama a stat cu mine în camera hotelului -
mi-au adus de la restaurantul de jos un ceai
într-un pahar cu suport de argint.
a trebuit să plecăm - eu și mama - a doua zi.
la amiază eram acasă.
nici n-am prea fost bolnav. în aceeași zi,
îmi amintesc, am stat lungit pe covor, în sufrageria mare,
și am citit cartea „arcașul verde". îl invidiasem pe fratele meu
- care rămăsese acasă - pentru că o citea în ajun.
acum, după aproape o viață, sunt iarăși în orașul acesta -
stau în restaurantul de jos - unde atunci n-am intrat -,
și beau alcool tare. a trecut, într-adevăr, o viață.

mama se bucurase mult de ocazia aceea să meargă la mare,
fusese cu ani înainte, când fratele meu și sora care a murit
înainte de nașterea mea erau mici.
mama a mai fost după aceea la mare o dată –
după ce s-a sinucis fratele meu – cam la cinci ani după ce eu
i-am risipit acea bucurie, cu boala mea bruscă.
a mai vrut să meargă o dată, încă mulți ani mai târziu,
în vara dinaintea iernii când a murit. medicii nu i-au dat voie.
acuma, eu sunt aici. stau la masă și scriu.
e noapte acum. astăzi a fost senin, lumină albă de soare,
și marea, albastră, la capătul străzii din colțul restaurantului.

parabolă

și totuși îmi amintesc – într-o dimineață ca asta de acum
am fost într-un oraș până atunci necunoscut – m-am dus
pe o stradă, undeva la periferie, într-un loc sufletesc adus
din spate, ca o pisică speriată – și acolo, în fum

de iarnă cu cețuri nedeslușite, am stat în picioare
la o masă înaltă, și mi-am făcut socotelile sufletești. (ea
pe vremea aceea nu exista).
afară era moină, urâtă și o mare,

din totdeauna știută, zădărnicie. îmi spuneam,
n-am să mai trec niciodată de locul acesta de aici,
cu mese înalte. cu oameni străini, care nici

nu mă iau în seamă – și, într-adevăr, aveam
să văd mai târziu că avea să fie așa.
ea însăși, chiar dacă acuma fiind, e ca și cum nici n-ar exista.

lumină iernatică

dacă ninge astăzi – mi-a spus ea odată –
am să îmbătrânesc cu o mie de ani. și eu
n-am crezut în singurătatea lentă, mereu
revenind către trupul înghețat al ei, pe o roată

de spaimă încet rotitoare. eu mă roteam
în jurul ei, în timpul meu, indiferent,
întors cu fața lucie spre ea – și neatent
împingeam la o parte gândurile pe care nu voiam

să o las să le vadă. și când am privit pe fereastră,
am avut viziunea zilei de apoi, când în preajma noastră
se va fi deschis iarna. am văzut-o rătăcind prin zăpadă.

și urmele ei strâmbe urcând spre clopotul coborât
al singurătății, pândindu-i gesturile, deodată
risipite, îngropate în zăpadă, în pustiu, în urât.

preludiu

pentru ea putem reîncepe închipuirile noastre. – luăm
în primul rând o masă – rotundă – și stăm
în jurul ei, câțiva – și ne răsfrângem morocănoși
în tăblia ei aburită, și pioși
murmurăm invocații. întâi e răsfrângerea ei
nesigură, înconjurată de ale noastre (și
nici nu-i destăinuim că o pândim să nu fugă,
căci s-ar speria). cu mișcarea lui centrifugă
posomorâtul nostru – și strâmb – gând o respinge
spre margine. imaginea ei, ca o minge,
se rostogolește încet – și nu i se mai vede nici zâmbetul.
pe urmă ne ridicăm ochii. cu încetul
așezăm pe fața ei nemișcată, alături, câte o expresie,
pe urmă rotim pe gesturile ei câte o impresie
despre ce am vrea noi să o vedem făcând,
și o rugăm să se facă mai palidă, și pe rând
să-și lase surâsurile deoparte.
jocul de aici poate începe. putem merge apoi mai departe.

vicleim

să facem un vicleim pentru ea, pentru fața ei
atât de indiferentă încât nici nu credem
că e nepăsătoare de fapt, pentru ochii ei orbi,
pentru mâinile ei reci despre care de atâtea ori
am vorbit cu intenție – și când ea le va ridica încet
să-și acopere ochii – să creadă deodată
că s-a răsturnat în zăpadă, și ninge mărunt
peste ea – să i se pară că aude cum îi cântăm noi –
dar nu ne mai recunoaște vocea.

– mergem prin zăpadă către stea
cu întreită urmă,
gândurile noastre către ea
se fac pân' la urmă

o baladă despre așteptarea
lângă drumul nins,
ascunși printre pomii spulberați cu marea
pală a vântului unde s-a prins

printre ramuri cu lucire dură
câte o privire unde se răstoarnă

chipul ei, acum cu o impură
aură. și pânda noastră toamnă

vreme înghețată peste noi,
și ne-nchide într-un cub de gheață.
și făptura ei răsfrântă, noi
să ne închipuim cum se răsfață

în prea strâmbe jocuri, și apoi
gheața să se aburească.
noi să mergem mai departe, goi
de orice firească

și duioasă închipuire despre ea.
urma noastră întreită
să se spargă în zăpadă. abea
când o va acoperi, putridă,

neaua lent topindu-se – și ea
ne va fi uitat de mult,
noi vom ști că pentru-o clipă ea
se va fi schimbat ocult

în colindul nostru înghețat,
sub fereastra stinsă,
pentru umbra ei-ncercănat
contur, pe fereastra ninsă.

pe urmă ar trebui să se audă vocea lui irod
țipând ascuțit: stratioate!
(cum o auzeam în copilărie, uimit, neștiind
ce înseamnă) și vocea soldatului în zale, crispat
răspunzând: poruncă, prea înalte împărate.
dar vorbe din acestea nu mai au înțeles acum.

mopete în atmosfera lăuntrică

mopete s-a instalat într-o seară comod,
la marginea focului, să-și citească gazeta –
în spatele lui, scara care suia la pod
trosnea când lumina focului își înfigea egreta
pe câte o treaptă. mai foșnea și mopete
când întorcea foaia să urmărească ce scrie
despre una sau alta. din când în când își nota pe manșete
câte o idee, ca să poată mai târziu să o transcrie
când avea să se ducă la culcare, pe perete deasupra
patului. alături, pe măsuță, avea sticla și paharele
(îl așteptase în seara aceea pe marele
lui prieten – dar nu venise). asupra
întregei scene era o liniște binefăcătoare.
nivelul lichidului în sticlă scădea cu câte o palmă liniștitoare.

absență

foarte demult – acuma nici nu mai știu câte ierni,
mă jucam de-a strigatul pisicii. ieșeam
în ușa bucătăriei, și de acolo strigam, în zăpada
care se lăsase în curtea interioară. – nu se vedeau
urme. pisica mea foarte rar se plimba
prin curtea aceea din spate. – însă eu nu știam
cum ar fi trebuit să fac strigarea asta. de aceea
pisica nu venea decât uneori. acuma se urcă
în mine, pe niște trepte melodice (e un coral
pe care-l știu mai demult – să spunem dintr-o dimineață
cu soare, în care am stat cu un bărbat cu fața crispată,
și afară, în stradă, un soare fără de realitate),
se urcă pe treptele foarte strict legănate,
singurătatea mea – și o cheamă, cu revenire melodică.
se risipește, și rămâne doar o chemare,
un strigăt mereu repetat, (și la care
ea nu poate răspunde), și iarăși, chemând,
iarăși, revenind – strigând spart –

remușcare

povestea aceasta ar fi trebuit să o spun
numai unei singure ființe – numai ei.

cu capul sprijinit de sticla ferestrei, privind dimineața
cenușie – cu spatele întors spre cameră –
spuneam – am visat astă-noapte.
(și încercam să-i descriu bulevardul necunoscut,
cu fațade imense, prea mult ornamentate,
dar acum, când vorbeam eu, lumina era
iernatică, și visurile nu mai aveau importanță.
când m-am întors spre cameră, să-i ascult răspunsul,
eram obosit. era ca și cum m-aș fi oprit în fața unui colț
pe o stradă necunoscută, cu certitudinea de neexplicat
că dincolo, dacă aş fi făcut câțiva pași,
s-ar fi deschis o piață măruntă, cu fântână leneșă,
cu scări în fund, pe care să le pândesc de aici din colț,
și n-am să urc niciodată.

(știu, i-a spus ea odată, că el își închipuie
că exact de ființa mea are nevoie
ca să poată trăi real. și pe urmă a vorbit despre altceva.
repetase doar ce-i spusesem eu într-o seară,
încleștat de mâna ei inertă.)

sigur că nu cu vorbele

jocuri de acest fel, povestiri, în care să amestec
detalii – adevărate, închipuite – pot lua mereu
de la capăt – dar în vremea aceasta adevărul?
adevărul, de pildă, cu spaima de orașul de aici,
cu muntele lui – ca o umbră în care să se piardă oricând
gesturile mele? dorința mea, din totdeauna (și uneori
mai pedepsitoare ca altă dată) de a ridica mâna
ca să opresc timpul – să dau o altă așezare
chipurilor de altă dată – ca să răscumpăr
viața mea printre pietrele acestea, să-i dau,
ca într-o legendă, un alt adevăr deodată –
(să fac din întâmplarea din noaptea de atunci, cu odaia
luminată în aur, cu făptura cu ochii mari
cântărindu-mă, din fața ei, sfâșiată de vreme,
însă frumoasă – și din vorbele ei
despre fata cu voce fărâmicioasă – să fac altă poveste
pe care să i-o depăn acum acestei, celeilalte, ființe,
sprijinită pe antebrațul care i se înfundă în pernă –
și lumina de acum – când a trecut o viață – îi face pe față
o frumusețe cum n-a fost aceea, de mult.
deci spre ea aș putea ridica mâna, să fac, povestind,
să fie altfel ce a fost zădărnicie atunci? însă și astea

tot vorbe sunt – și chiar dacă ea acuma le ascultă
rămân tot jocuri, povești.) nu așa, deci.
„nu cuvinte, un gest“, cum își nota acela în jurnal
vorbele sale din urmă – (e drept că a mai adăugat
și „non scriveró piú“, și pe urmă s-a dus
într-o cameră de hotel – și a mai spus vorbe,
într-o scoică unde nici nu-i răspundea foșnirea, ecoul,
și s-a întins pe pat –). un gest. de pildă să ridicăm mâna
să dăm la o parte bucla care ne face să simțim o ușoară
neliniște privind-o.

îl mai citește cineva pe edgar wallace?

în romanele aceluia fetele sunt de obicei prietenoase,
și uneori surâd, chiar, ironic – și au de ascuns
lucruri neverosimile, și nu dau nici un răspuns
când sunt puse în situația să fie bănuite de tenebroase

faptele rele – și uneori și dispar chiar, chiar în acel moment
când personajele negative sunt suprimate misterios,
și detectivul, care nutrește, fără să-și mărturisească, un frumos
simțământ pentru câte una din ele, e atent

la orice detaliu care să le dovedească nevinovăția de fapt.
dar în intervalele acelea, când ele sunt dispărute.
oamenii răi acumulează interpretări neplăcute

despre felul în care poate fi deslușit câte un fapt
în care sunt implicate ele. tot astfel, în vremea asta, când noi
n-o vedem, putem spune cu rânjet urât că ea se ascunde de noi.

ipostaza blândă a câinelui de aer

mopete iese seara în grădina orașului, sub munte,
să-și plimbe un câine de aer – câinele lui personal –
așa cum alții își au viciul lor propriu, și stau să se încrunte
în jurul lui. aleea de sub munte se face un bocal
cu peștișori aurii înotând nevăzuți în jurul lui,
al lui mopete. câinele lui urcă prin pietre –
cu peștișori aurii înotând nevăzuți în jurul lui,
ca și pânza penelopei, mereu sfâșiată lângă vetre
mereu căutate, și stinse, și iarăși. câinele stă
uneori la copaci. mopete, absent,
așteaptă. și mai târziu, din acest lent
urcuș pe alee cu un câine de aer are să
rămână pentru vreo făptură urcând
urma lui mopete, a câinelui, dansul lor blând.

basmul ce i-am spune ei

sigur că am putea, despre încercările noastre de a ajunge
până la ochii ei, pe care să-i prindem în chihlimbar,
în ambru de timp încremenit, am putea spune multe. știm. dar
nu asta este acum important. ce importă e că se strânge

într-adevăr în pumn timpul, și tot ce a fost în afară,
de la ea până la noi, se va crispa într-un întuneric confuz,
și fără de dimensiuni. un fus
de tăcere noptatică învârtindu-se cu o clară

murmurătoare sunare ei îi va face deodată mari, nemișcați,
ochii. și noi, alcătuind bolți, coridoare, iatacuri, portaluri,
să facem pentru încremenirea asta a timpului valuri

de piatră gotic ornamentală. și ciudați
gargui săpați acolo în piatră deasupra ferestrei
să o pândească păzind farmecul liniștii ei, acestei.

minciună?

ce frumoasă e moartea – nu? – nodul în gât
și ochii măriți – care te fixează deodată,
și mâna zvâcnită la rădăcina, migălos răsfirată
a durerii din piept – acolo, unde pulsează urât

carotida – și vezi că nu mai poate, nu mai poate
să respire – și stai – și tu ești aici, dincoace – și nu simți
nimic – (ai vrea, nelămurit, doar să fugi, să fii într-altă parte)
și ce frumoasă e moartea – și e un soare cu zimți

foarte înceți pe fața care se face lividă – și ce
frumoasă e moartea – (și asta, de pildă, e
o clipă, care trece, nu trece, – și mai târziu

tu faci vorbe – din astea –) și ce frumoasă
e moartea – și chiar, sfinți părinți – știu –
iadul e neputința de a iubi – de a simți – și ce frumos –

priviri concupiscente

gleznele unei ființe – obsesia ta de demult, când îți spuneai
că se poate agăța de tine – mușcându-te – timpul care e câinele
păzind spațiul trecerii tale până la o altă făptură – și-ți și spuneai
că și pe ea – făptura asta – o poate apuca de gleznă, cu încredere,
(încrederea dușmanului din totdeauna al tău, care știe
că te zădărnicește și de data asta) – și o oprește în ceea ce ar putea
– așa-ți spui tu – fi drumul ei către tine. și atunci ce faci? te așezi
cu picioarele strânse sub tine și te agăți cu privirea de gleznele ei
și-ți spui că nu o vei clinti pe încheieturile aste suple, care-i susțin
coloanele trupului – și-ți spui că atâta vreme cât ai acolo, în lumina
de privirile tale creată, gleznele ei – de la care să urci pe făptura
ei închisă în vestminte indiferente – spre fața ei – ai dezlegarea –
ea este
adevărată, cu trupul și sufletul ei, care acolo pulsează – în neliniștea
stăpânită
a acestor încheieturi – zvâcnind nemișcate o clipă, închipuind
încordarea
trupului pe care-l susțin – îl opresc acuma o clipă – și care va zvâcni iarăși
îndată ce-ți vei închide ochii.
și-ți spui
că e atâta de simplu să-ți aluneci tot mai înalte

privirile către fața ei, care - nici nu știi - poate nici nu e spre tine
întoarsă -
să o privești - și-ți dai seama că te-ai preschimbat tu însuți în câinele
care-i pândește gleznele așteptând să o muște - rău - s-o oprească
să mai facă acești pași, câțiva, care o despart de tine -
sau de orice altceva ar vrea să intre în lumea ei, apropiindu-se, privind,
întinzându-i încet mâna.

unu, doi, trei – la perete

seara, ne jucam în curtea de alături
– la fel de îngustă – și nu știu de ce
nu aveam voie să trecem dincolo, în grădina
unde mai era încă soare – jucam
un fel de pândă. ea se oprea
cu fața la perete – și număra cu voce tare
până la trei. noi în vremea asta făceam
pași foarte mari înspre ea – (însă dacă
se întorcea și ne vedea în mers
– mersul în salturi către ființa ei prinsă
de perete, ca într-un basorelief –
ne putea mișca înapoi, la zidul de unde
plecasem – ne putea așeza iarăși departe
ca pe niște piese în nu mai știu ce joc,
altminteri viclean –). ne-am trecut astfel timpul
și când s-a făcut noapte, am plecat și eu
acasă. a doua zi, ea, cea care numărase cu voce tare
până la trei, a murit.
eu am mai fost pe strada aceea,
am intrat și în grădina de peste drum,

o singură ființă lipsea - (pe urmă au început
să lipsească mai multe - după mai mulți ani
când am fost iarăși acolo,
lipseau toți - toate) - însă lumea exista
mai departe.

piață cu pietre

să încercăm iarăși ceea ce, de atâta vreme,
vrem mereu să facem – să urmărim în timp
surâsul unei ființe, oprit o clipă, când și-a întors
capul spre noi, sau, nici măcar știind despre noi,
a fost o clipă cu fața în lumină.
să spunem – surâsul acestei ființe, pe care
atât de bine îl știm (dar despre ea
noi nu știm decât că uneori râde – sau că încet
i se iluminează ochii) – dacă ar fi
surâsul acesta, o întâmplare, o închipuire de-a noastră,
trecerea noastră printr-o piață mărunt pietruită,
într-o seară de la începutul verii – și cum era
o foarte mată lumină coborând pe barăcile
târgului – și cum era o femeie foarte tânără traversând
piața, asemenea unui gând vechi de al nostru, și cum
știam (pentru că ne ferim de livresc)
că e totul minciună – și cum seara aceasta se așeza
pentru totdeauna peste toate zilele care aveau să urmeze –
și cum asta însemna – nu însemna – nici nu
mai știam ce –

mopete se destinde

citind un roman polițist, cu ninsoare și vânt
care împroașcă zăpada în geamuri, și noapte cu țipete
din galeria spre care urcă scara de lemn, trosnind când
se reped bărbații și se împiedică de cadavru – citind asta, mopete
își aduce aminte că a intrat și el într-o casă
demult, și hallul cu panouri de lemn era înalt,
și scara de lemn urcând în umbre ocolite spre celălalt
etaj, unde mopete își închipuia o făptură cu mâini sidefoasă
pieptănându-se încet și prelung la flacăra lumânării.
trecerea lui mopete prin casa aceea în vreme de iarnă
a fost totuși reală – (mopete își spune uneori – „iar mă
năpădesc aducerile aminte. înserării
de atunci, de sub munte, trebuie să mă împotrivesc").
mopete citește un roman polițist, cu un surâs nefiresc.

spre amiază în orașul vechi

s-a făcut frig – mergi pe stradă prin vânt,
într-o dimineață fără lumină – (de parcă
s-ar fi întors vremea când, bolnav, ieșeai rar din casă
și străzile îți erau străine, ca într-un oraș
prin care treci doar – nu este viața ta –
ai să te întorci dincolo, și străzile acestea au să-ți rămână
doar amintire –) mergi pe stradă, și-ți ții
mâinile în buzunare, pe lângă tine trec oameni
în haine de ploaie. și ținutul acesta al vântului peste pietre
este aici, și acum – (amintirile nu înseamnă,
într-o dimineață ca asta, nici măcar trecerea unei umbre
prin geamurile care să răsfrângă alunecările,
și oprirea nehotărâtă, și gestul, moale, trecând
prin apele sticlei – amintirile nu mai există
aici, și acum). și urmarea gândurilor
risipindu-se, fără să mai vrei să o mai duci mai departe –
și vânt – Doamne, ce vânt –

mopete și ipostazele

mopete scrie un poem despre mopete
stând la masă în local, scriind aplicat
un poem despre mopete – (mopete are pe masă un tom complicat
cu minunății despre evul mediu – și pete
de cerneală pe degete, de mult ce-și scoate notițe).
mopete din poemul pe care-l scrie el însuși
își face închipuirile lui despre dânsul și
crede că este independent – însă bufnițe –
semne ale rațiunii – îl pândesc pe propria lui frunte,
pentru că ele știu că el este doar o creație
care depinde de orice măruntă aberație
a lui mopete, când vrea să se încrunte
fără motiv, și îl uită. mopete s-a răsturnat.
care din ei? el – celălalt? celălalt?

pedeapsă factice

ca s-o putem trimite la culcare devreme,
ar trebui să avem o sufragerie mare, jos,
cu multe uși-ferestre răspunzând spre un găunos
apus de soare în grădina cu plante alene
putrezind spre zidul din fund. – (din odaia
în care-am putea-o trimite, sculând-o de la masa de seară,
ea ar privi cum se face seară, cu rară
destrămare pe frunze, și plante agățătoare). ai a
te teme de orice mișcare de aici
încolo, îmi spunea – și nici nu credeam.
până când, într-adevăr s-a făcut o seară cu frici
decolorate în grădina ploioasă, și știam
că se va termina totul. și n-a fost de fapt chiar nimic,
decât o închipuire, făcută din noapte, și frig.

les adieux

plecarea, despărțirea pentru o vreme (dar orice vreme
se poate divide la nesfârșit – și se cheamă
că nu ne vom mai revedea niciodată), aplecându-se
– ca de pe o treaptă mai sus – și mă sărută pe obraji,
ca în romanele rusești, – sau ca în povestea aceea
cu plecarea unui tânăr tăcut – care s-a dus la amiază
acasă la un prieten și lui i-a spus că nu se va mai întoarce
și s-au sărutat pe obraji – și prietenul i-a prins la gât
o imagine (și când l-au ridicat din josul ferestrei,
pe o stradă îngustă în dimineața care a urmat, cu ploaie,
nu s-a mai găsit iconița), deci sărutându-mă pe obraji –
decât că ea se va mai întoarce, – eu, din partea aceasta,
e probabil că voi pleca – și pe obrajii mei urmele
sărutului n-au să se mai vadă.

poezia este și ea o justificare?

e ca și cum am fi căpătat și noi, în sfârșit,
un rost. (ca în copilărie când ne așezau în fața pianului,
și ne puneau să facem game, acum, în înclinarea altminteri a planului
acesta, altfel alunecăm. mai încâlcit

au să sune notele pe care ne străduim să le scoatem
din simțămintele noastre – atâta cât sunt ele
de adevărate). deci, să căutăm să alegem acele
vorbe, pe care să le așezăm cât se poate

mai avantajos – încât să o facem o clipă
chiar să surâdă. (dar pentru asta trebuie să fim
atenți la detalii, să le strângem deoparte, să știm

să i le punem apoi ei în față, și dacă țipă
vreunul mai disonant, și-i face ei privirea mai gânditoare,
să-l dăm la o parte din vorbele noastre bolborositoare).

și acuma, la amiază, stând în picioare, la etajera
pe care ei își sprijină coatele, și ceștile de cafea,
mă prefac – ipocrit chiar de tot – că aș alege acea
spunere care să se deosebească de cele de până acum. (lejera

alunecare a gândului printre cuvinte până la urmă
are să se poticnească în aceeași frivolitate
în care din totdeauna spun vorbe, adaug citate,
și totul sună monoton și asemenea cu ce am mai spus.) nu mă

mai pot urni din locul acesta unde sunt eu. și ea
e altundeva – departe. și tăcerea asta teribilă
între noi (s-ar putea spune, luând dintr-o prea

rar citită carte). în oglinda din fața mea, tulbure licărește
când îmi ridic privirea din scrierea mea greu lizibilă,
o lume cu oameni cernuți prin fum. și ea nu este, firește.

ea nu înțelege scrisul nostru de mână

spune ea, când într-adevăr îi punem în față vorbele noastre –
dar nu înțeleg nimic. – și surâde.
noi însă rânjim în sinea noastră, căci semnele astea hâde
pe care, cu mâna tremurătoare, le-am scris, sunt niște albastre

ochiuri de apă la marginea drumului din pădure
(pădurea întunecoasă, sau dimpotrivă, argintoasă,
despre care atâta am nădăjduit că are să
fie o vreme oprirea vremii noastre lăuntrice) să-i fure

ei umbra când va trece pe drum. de asta căscăm noi acum
ochii aceștia apoși prin locurile unde ea are să treacă.
acuma, ea s-a oprit. – și o bearcă –

adică fără coadă – făptură de astea de fum
care se mișcă înăuntrul nostru, se aburcă pe brânci
dintr-una din bălțile de aici, și o privește cu ochi răi, adânci.

tot încercând să ne convingem
că ea ne-ar înțelege de fapt scrisul de mână

și vremea care a trecut de atunci, de când într-o amiază,
ea și-a ridicat ochii spre noi, și ne-a spus că nu înțelege
nimic din semnele pe care noi ne prefacem că le-am alege
pe hârtie, să povestim cum se așază

constelațiile, pe care ziua nici nu le vedem,
deasupra capului nostru – stelele care iluminează
istoria asta a trecerii, șederii ei, și care veghează
neschimbătoarea splendoare a ei în acel insemn

al timpului care a început de când ne-a surâs
și ne-a spus un număr frumos, vremea de atunci
până acum, a schimbat ceva în aceste adânci

ochiuri de apă, în care noi o pândim? e același surâs
parcă, de atunci, țintuindu-ne, cu stele licăritoare
noaptea, și ziua, cu o lumină egală, netrecătoare.

dar dacă au totuși ce spune?

și acuma, să mai încercăm încă o dată
să spunem ceea ce ne străduim să spunem de la început
și e un singur lucru – felul în care din acel urât,
din plictisul cu odaie cu mese de lemn și lumină decolorată

din grupurile mărunte de sticlă suind este făcută viața mea,
ea a creat o lege a numerelor – și numerele, spunea
înțeleptul, sunt însăși ființa – și ea,
știind asta, a întemeiat atunci surâzând acea

pagină a frumuseții la care am migălit
vorbe – e adevărat, aceleași vorbe, reîntorcându-se
mereu spre același – singurul – înțeles, luminându-i-se

astfel în aur, cum se cuvine, inițiala. dar s-a sfârșit
acuma totul. inițiala rămâne,
numai că vorbele înșirate sub ea nu mai au ce spune.

într-adevăr se cuvine, la sfârșit, muzică de mozart

s-a terminat, ea citește aici, pentru ultima oară,
vorbele noastre – și dacă ar fi într-o carte,
ar închide-o și ar pune-o deoparte.
decât că sunt foi răzlețe. – (și acea ușoară

neliniște, despre care noi știm că îi năpădește
pe cei care se apropie de un anumit loc când trec
pe alte străzi – ar trebui s-o cuprindă. să aleg
acuma, cât mai e, pentru ultima oară, timp, sunete îngerești

ca în muzica durerii învinse – gloria – să îi spun
că n-a fost totul un joc – că acum,
când se termină, – coloana de fum

a vorbelor noastre ar putea să urce spre ochii ei).
dar nu așa, nu cu vorbe am să trag ochii ei
spre alte vorbe – acestea, mai surâd o clipă, se închid ochii ei.

să facem să surâdă o făptură indispusă

„și cum plângea ea așa, deodată îi strigă cineva: «ce ai prințesă, de ce plângi așa, că ai înduioșa și o stană de piatră?» ea se uită în jur să vadă de unde vine glasul, și văzu atunci o broască, tocmai cum își scotea din apă capul gros și urât. «a, tu ești bătrâne clipocitor» spuse ea, «plâng după mingea mea de aur care mi-a căzut în fântână». – «stai liniștită, și nu mai plânge», răspunse broasca, «eu pot să-ți dau un sfat bun, dar tu ce-mi dai dacă scot afară jucăria?»"

frații grimm – regele broască

ea fiind deprimată – noi acuma putem
încerca jocuri s-o facem să râdă – desprindem
unul dintre aceia mărunți din noi – îi aprindem
o licărire pofticioasă în ochi – și spunem

că, uite, o broască – și cu ea țopăim hurducat
pe dalele, de lumină, și acuma de umbră
ale lumii ei – și la portalul unde se adumbră
această îngândurare care-i suflă întunecat

tristețea de acuma în ochi – de acolo clamăm
orăcăit – ca să ne ridice în mâinile ei – (care s-ar cuveni

să mângâie încete in-folii) să ne ridice, să stăm, cum ar veni,
lângă talerul de aur al gândului ei ascuns nouă, și ne lăsăm

și noi răsfrângerea acolo – și rotim o bulboană – și ea
privind-o, să-i scape deodată mingea de aur a surâsului, în ea.

și să înceapă de aici, așa dar, un basm – ea a surâs,
fără să știe, chiar – și noi, globul acesta de aur,
să i-l pândim, să-l rostogolim lent peste acel coclaur
de ape arzând în flăcările mici ale soarelui – (e un plâns

îndelung și tăcut ochiul acesta de apă în care pândește
ființa noastră de broască, tot jinduind
lângă răsfrângerea asta de aur, pe care zâmbind,
ea să o scape, fără să știe, firește –

și noi să o legănăm o vreme) numai că ea rar
de tot își mai aduce aminte să vină
să se joace cu mingea de aur în această lumină

nehotărâtă a lumii care în basmul strâmb și amar
al jinduirilor noastre, mai înspre marginea năpădită
de ierburi a gândurilor ei, stă să o pândească, mocnită.

dar să-i privim o clipă și ființa reală

așa dar, ar trebui să ne întoarcem la clipa de atunci, aceea
adevărată, dinainte ca ea să ne fi creat, acolo, în fața ei,
ridicându-și privirea - atunci când îi erau grei
ochii, coborâți însă - și să-i oprim atunci fața, în ceea

ce s-ar putea chema singurătatea ei - și despre acea
clipă să ne facem vorbele - adevărul făpturii ei.
acolo să-l răsfrângem în clipa aceea când ei
i se încetineau gândurile - și era

într-o lume numai a ei, în landa cu ierburi plecate
de un vânt străin - și era deschisă doar cu stânci oarbe
spre marea, de unde noi ne spărgeam migăloasele, albe

valuri - și nu mai ajungeau acele spulberate
ale brumei noastre să-i ningă pe față - despre lumina spartă, uscată
în vânt, sub cerul însingurat privind-o, să facem o vorbire înceată.

ea ne promite că are să ne citească

spune ea – și își ridică ochii – și atunci,
am izbândit – o am determinat
să ne creeze, să ne așeze în acel minunat
domeniu al privirilor ei, mari, adânci –

soarele plouând printre frunze, luminile – (ei
deodată deschizându-se largi), și copii
alergând după cercurile lor, pe unde-și sparge, aurii,
soarele plouând printre frunze, luminile – (ei

această oprire în loc a timpului, care să se deschidă
înapoi, întru copilărie, îi este, desigur, știută –
și poate izbânda asta a noastră acuma e numai închipuită –

ea, toată vremea, se joacă, numai, cu noi –) și spune
am să am ce citi, așadar – și nouă, ascultând-o, ne e puțin ciudă,
că nu facem decât vorbe risipite, pe care doar ea știe să le adune.

ce ne închipuim noi că face ea în vremea asta

este atât de puțin? de mult? ea, de pildă, își spune
că are ce să citească – și scoate un teanc de foi –
și acolo-s cuvinte (cuvinte, pe care, cu viclenie nemărturisită, noi
le-am așezat) și ea le citește – și în această lume

care e a privirilor ei, coborâte acuma să urmărească
șirurile de vorbe, suntem o clipă și noi – dănțuind
șchiopătat prin coridoarele astea arcate – peste care se lasă albind
ca un clar de lună, tăcerea însingurării ei – (a fost, însă, o îngerească,

alt fel de tăcere, când ea și-a ridicat ochii, și i-am fost
și altfel decât cu vorbele astea neputincioase, în față,
dar asta a trecut). acuma ea deslușește din ceață

de subînțelesuri, din cuvintele astea, acea sfială prost
înțeleasă – și, dacă vrea ea, o lasă deoparte –
și surâde – și apoi, dacă vrea ea, chiar citește încet mai departe.

revenind la broască

deci filele astea care au început cu basmul cu broască
se termină acuma cu o nedumerire –
are să le citească ea, adică, sau cu același subțire
surâs are să le lase, într-adevăr, deoparte? are să urmărească

ea aceste întortocheate spuneri, care de fapt
nici nu spun mare lucru – repetă doar monoton
jumătățile astea de simțăminte? – modulate cu câte un semiton
doar – sau are să-și spună de la început că a înțeles? un fapt

rămâne totuși – a fost obligată să intre și ea –
o dată, de două ori, în basmul acesta – și acum
când se va aștepta mai puțin are să audă clipocitul de fum

al broaștei încețoșate care saltă greoaie pe podea
după ea – și dacă-și întoarce capul are să i se pară că întâlnește
bulbucatul rotund ochi al vorbei acesteia oglindind-o vrăjitorește.

ea ne-a spus că noi nu o vom tulbura niciodată în ceea ce este
viața ei – despre care nu ne putem deloc închipui cum își deschide
clarurile – asta poate fi socotit, dacă am fi în literatură,
un punct câștigat – indiferența față de orice ar putea face
acela care îți șade privindu-te, acela care te înconjoară
ca o pisică alunecându-ți-se peste picioare – și câte o clipă
scârțâind, când te împunge cu un nas umed – ca, în viața cu oamenii,
de bețiv – nepăsarea asta față de orice ar putea face și spune
celălalt – calitatea, cum s-ar spune, de a rămâne de neajuns,
impermeabilitatea – poate fi începutul unei povești romantice –
(și noi am văzut-o odată intrând în camera cu multe, multe cărți
pe toți pereții parcă, închizându-i cu vorbele lor tăcute
vremea dimineților ei –
și avea impermeabilul descheiat – și era ca în nuvelele noastre,
în care picăturile ploii i se topesc în păr – și cu mâinile în
buzunare aleargă
în sus pe scările largi, la intrare, și știe că celălalt își va întoarce posomorât
fața spre ea, și fără să-i surâdă – mai ține ea minte? – dar vezi,
avea impermeabilul descheiat) – deci ea spune poate că ar fi
cu putință să ajungă vorbele noastre – ca niște pietre azvârlite rar,
după un joc anume, în ochiul atât de limpede, ca al lacului
deschizându-se printre brazi,

să facă acolo cercuri.
sau să nu credem, și să facem într-adevăr
ca în cartea la care ne întoarcem mereu, despre nepoata
regelui (obsesia noastră – să ne îndreptăm încet către masa
unde stă ea – singură, în cine mai știe ce compoziție, surâzând
când își aduce aminte, rar firește, de noi – sau de tot serioasă,
când are niște gânduri ale ei, care fac o muzică limpede,
pe care disonanțele noastre nu o vor tulbura niciodată) –
și, oricum, ajunși în fața ei,
să-i spunem o grozăvie calculată – cum ar fi, că dacă
ne-ar cădea ochelarii
prea largi de pe nas – fața ei ar fi atunci ireală, și noi, căutând,
în patru labe, sub masă. ca în povestea aceea cu poloneza
cântată în zori,
și ei, ținându-se de mâini, ieșind în lumina lividă într-o stradă
cu bălți mari de ploaie – în care se oglindeau mai înainte
focurile de artificii – și cu ochelarii potriviți bine pe nas,
să o pândim – să vedem dacă ne aude – și dacă ne aude,
dacă și surâde.

pedeapsă reiterată

de aici, poetului și prietenului
i drăgănoiu

să fii pedepsit cu dorința – cumplit –
să știi că privind o dată un chip, amintindu-ți
după aceea, mai rar, mai des, de făptura ei, moale
și caldă – n-ai să mai poți scutura de pe tine – ca pe aceste
muritoare ocoluri ale cărnii din jurul gândului tău –
niciodată dorința de a o mai vedea, de a o cuprinde
cu brațele amândouă, și de a-i simți trupul tresărind și suflarea
ei frământându-ți-se pe față – să-ți fie pedeapsa
atâta timp cât ai să mai simți, să mai vrei, cu ochii deschiși,
să continue lumina. pedeapsa ta să te apere,
să simți tortura neputinței de a o mai ști,
de o mai simți – de a-ți mai aminti măcar de ființa
aceea – despre care, prin pânze de apă, îți mai aduci aminte
că i-ai auzit vocea, și ningea afară imens –
și acum totul continuă –

1.
sigur că nu este adevărat. murind
nu revezi pe nimeni – moartea este un val lung
care te poartă cu ochii închiși – și te leagănă –
și la început e un somn, și pe urmă o uitare –
și pe urmă timpul își pierde orice înțeles,
este numai o liniște care se întoarce asupra ei înseși
cu un singur ecou – și acela e-un nimb,
ca flacăra lumânării – și pe urmă lumina
își pierde orice înțeles – și pe urmă tăcerea
își lasă deoparte înțelesul – și suspendat
în ceva care nu mai are vreun înțeles – și pe urmă, nici
descărnarea de înțelesuri, plutirea în nimic,
cu scheletul neființei, gură în gură,
nu mai există. pe urmă nu mai este nici un pe urmă
dar nici vreun acum, și nu mai este nici moarte.

2.
dar moartea este o revedere totuși – însă de partea
aceasta a ei, cel care rămâne își deschide
ochii deodată – (și ceea ce vede atunci
dacă are să uite vreodată, un popor nevăzut de furnici

îi va mușca ochii, și nu vor mai vedea ochii lui după aceea
decât contururi). cel care a privit moartea
luând chipul unei ființe – vede din nou
ceea ce nu s-a văzut niciodată de la facerea lumii,
ceea ce se vede mereu – și oricât de repede
și-ar acoperi ochii – oricât de tare
ar gâfâi, să-și acopere asurzitoarea lumină a tăcerii
din ochi, din urechi – ceea ce a văzut el atunci
a fost înfățișarea adevărată, a fost
– dar adevărul nu mai înseamnă aici nimic –
a fost ceea ce se privește pentru întâia dată
și fără urmare.

se intră greu în moarte? uneori
se trece atâta de greu prin paloare – rămâne
pe obrazul celui de alături o spaimă care decolorează
trăsăturile, și le coboară în cearcăne, și ochii măriți
nu mai aud răspunsul, și caută, caută.
pe urmă, paloarea rămâne, așa cum la bolnavii de cord
obrazul, fruntea capătă o paliditate care nu e
a spaimei – căci prin spaimă treci, și apoi respiri –
dar lumina aceasta de ceară stă. se moare încet,
desigur, pentru că mâna este obișnuită să încerce
mereu câte un gest, pentru că ochiul vede mereu –
chiar și nemișcarea. și chiar
și întunericul care se lasă – și înconjoară totul.
și, de fapt, mai e ceva în trupul acesta atât de ostenit,

că nici nu mai simte trecerea timpului - mai este ceva
care simte lumina, şi bucuria, și pierderea oarbă a contururilor
şi care mai vrea să mai treacă ceva din toate acestea
pentru ca mâna trupului ostenit să poată reîncepe
gesturile care să înconjoare obiecte - și ochii să vadă
şi trupul întreg să respire. mereu, în timp ce un om,
sub flacăra palidă care i se aşază pe faţă
trăsăturile i se schimbă, mai caută încă.
şi pe urmă când, în sfârşit, chipul se opreşte, și nemișcat
aşteaptă acum veșnicia - nici atunci
nu s-a terminat totul. căci spaima care ne-alungă
în noi înșine când privim nemișcarea aceasta, ne fugărește
până când ne auzim chinuiţi respirând, spaima aceasta
o mai bântuie pe ființa de alături, întinsă într-un lent
pat doar cu câteva flori, cu tremurul luminii mate
şi cu tăcerea pe care, vezi, nimic n-o mai sparge. spaima aceasta
înseamnă că nimeni nu moare, cel puţin încă un timp,
câtă vreme ţi-e frică privindu-i pe cei care au murit.
şi poate că aşa e mai bine. se moare greu. nemişcarea,
tăcerea, lumina gălbuie şi spaima -
ochii închiși, adânciţi, buzele strânse, decolorate,
- toate acestea sunt semne. dar moartea rămâne
şi în cei care sunt încă vii şi privesc. şi moartea, în cei vii,
nu mai e nemişcarea - chiar dacă a spaimei desigur.
moartea e o lumină decolorată. privirea spre ea
e şi frică și flacără scurtă - mată, gălbuie - și oarbă
aşezare de vorbe.

adică, sigur, ar fi simplu să spun – cu mâna mea
am destrămat totul – eu am ales
să răstorn faptele – şi privirile – şi cuvintele,
cuvintele mai ales, ale mele, ale altora, în minciună –
pentru că vorbele nu sunt făcute să dăinuie
– vorbele sunt minciuni pe care le aşezi cu surâs,
cu plâns, chiar, lăuntric – dar care odată spuse
în afară, înăuntru, suspini uşurat, şi poţi apoi
să te gândeşti să alegi altele. ar fi uşor
să spui asta. numai că, vezi – nu tu –
nu tu ai sfâşiat tapiseria aceasta
– sigur, fără licornă – ci oboseala din tine,
neputinţa asta – care e poate demonul făcut trup
înăuntru trupului tău, şi cu tine în braţe, şi hohotind,
se rostogoleşte mereu, fără sfârşit, în flăcările unde-ţi ard acum
toate cărţile.

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar
ce se virează Uniunii Scriitorilor din România,
cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001,
B.C.R. Unirea, București.

Mircea Ivănescu a reușit să împingă cuvintele într-un teritoriu care părea să le rămână inaccesibil: teritoriul *clipei*, al atomului temporal, al părții aceleia de timp care rezultă la capătul ultimului gest de disecție imaginabilă în fluxul trăirilor noastre. Nimeni, la noi, nu a dat – în deplină discreție – un relief mai teribil clipei ce trece, investite de cearcănul sufletului nostru. Nimeni, cred, nu a reușit mai bine ca el să pună în scenă *atomii* trăirilor noastre.

„N-am tăiat eu poezia română în două“, spune la un moment dat, cu modestia lui jucată, Ivănescu. Dar adevărul e că a tăiat-o, aducând-o în punctul din care, în modernitate, *expresia* sensibilității noastre s-a reconstruit integral.

gabriel liiceanu

ISBN 978-973-50-3579-2

